

Výstava Jiřího Sozanského INVAZE 1968 připomínající události před 55 lety byla zahájena

24.8.2023 - | Vojenský historický ústav Praha

Umělecky zpracované otisky pásů a jiných stop připomínajících okupaci vojsk Varšavské smlouvy výtvarníka Jiřího Sozanského, kterým vévodí plastika se 137 jmény obětí okupace v roce 1968, je možné až konce roku vidět v atriu Armádního muzea Žižkov.

Umělecký počín Jiřího Sozanského navazuje na odborný výzkum historiků Vojenského historického ústavu Praha Ivo Pejčocha a Prokopa Tomka, jehož výsledky byly publikovány v knize Okupace 1968 a její oběti v roce 2017. Autorům publikace se totiž podařilo zpřesnit počet obětí ze 108 na 137. Podle tohoto čísla se jmenuje také plastika Jiřího Sozanského, tedy „137“. V její spodní části je část pásu z tanku, které používala okupační vojska. V horní části jsou pak odlita jména všech 137 obětí okupace v roce 1968.

Součástí vernisáže byla světová premiéra skladby Invaze 1968, která obsahuje zvuky Sozanského plastiky Invaze 1968. Autorem skladby, která bude znít po celou dobu trvání výstavy, je Michal Pavlíček.

Impozantní hmotu plastiky umocňuje její instalace přesně doprostřed státní vlajky, která zdobí atrium Armádního muzea Žižkov.

Ministryně obrany předala Jiřímu Sozanskému pamětní nůž k 30. výročí Armády ČR jako poděkování za jeho službu vlasti

„Je mi obrovskou ctí, že mohu právě v Armádním muzeu na Žižkově přivítat všechny na vernisáži k událostem, které zmařily naděje lidí, kteří věřili, že demokratické hodnoty lze rozvíjet i ve stínu rudého totalitního kolosu a kteří věřili, že se lze vymanit ze sovětské sféry vlivu. Svobodné nadechnutí, které přišlo na jaře 1968, srpnová okupace zadusila. Ani to však okupantům nestačilo a potřebovali náš národ ponížit. Reformní úsilí označili za kontrarevoluci a svůj zločin označili za bratrskou pomoc. Ve větě „Jsou tady Rusové“ byla veškerá beznaděj. Nikdo se ale doma neschoval. Všichni vyrazili do ulic. Neozbrojení lidé se postavili tankům a pokoušeli se po zuby ozbrojeným vojákům vysvětlit, že žádná kontrarevoluce není. Vím to z vyprávění vlastních rodičů, kdy moje maminka – Polka – šla na Václavské náměstí a na Vinohradskou třídu a snažila se v polštině přesvědčit polské vojáky, že o jejich pomoc nestojíme a ať jedou domů,“ řekla na vernisáži ministryně obrany Jana Černochová.

Není náhoda, že se výstava Jiřího Sozanského INVAZE 1968 koná v Armádním muzeu na Žižkově. Vojenský historický ústav Praha se zabývá klíčovými momenty našich dějin, uchovává hmotné památky, věnuje se tématům, která byla za minulého režimu opomíjena. Ve sbírkách VHÚ je i řada předmětů ze srpna 1968. Některé z nich si můžete prohlédnout i zde ve stálé expozici. Sochař, malíř a tvůrce environmentálních projektů Jiří Sozanský zde nevystavuje poprvé. Systematicky a dlouhodobě se zabývá hraničními situacemi. Dnes uvidíte jeho uměleckou práci, kterou věnoval právě obětem srpnové invaze. Proto bych mu chtěla v závěru poděkovat za dílo, které toto dílo připomíná. Je ostuda, že se něco takového děje více než 33 let po sametové revoluci. Takovou připomínku jsem léta postrádala. Proto zde dávám veřejný příslib, že velmi ráda podpořím svou

aktivitou i nalezení vhodného a důstojného místa pro její instalaci," řekla ministryně obrany Jana Černochová

„Vážený pane Sozanský, děkuji Vám za Vaše dílo a za to, co pro Českou republiku a pro občany naší země děláte. Myslím si, že to, co dnes uvidím se zapíše do našich pamětí a budeme to sdělovat dalším generacím. My jsme si letos připomněli 30 let od vzniku Armády České republiky. Vážený pane Sozanský, dovolte mi, abych Vám předala symbolický dar – pamětní nůž k tomuto výročí. Děkuji Vám za Vaši službu České republice, byť na sobě tu uniformu nemáte," dodala ministryně obrany.

Ministr kultury má invazi spojenou s rozhlasovým moderátorem Vladimírem Fišerem a z jeho hlasu mu naskakuje husí kůže

Ministr kultury Martin Baxa řekl, že z hlasu Vladimíra Fišera, který v kritický den četl v Československém rozhlase zprávu o invazi okupačními vojsky mu pokaždé naskakuje husí kůže. Léta mám srpnový vpád okupačních vojsk spojený s hlasem Vladimíra Fišera, který v rozhlase přinesl zprávu o invazi vojsk Varšavské smlouvy. Při tomto výčtu čteném v klidném a důrazném rytmu mi vyskakuje husí kůže. „A myslím také na své babičky: Marii, narozenou roku 1899, a Helenu narozenou roku 1908.

Co všechno slyšely? Co v nich ty zprávy vzbuzovaly? Jaké vzpomínky vyvolávaly? Zažily 15. březen 1939 a nacistickou okupaci. Po třiceti letech opět poslouchaly v rádiu o cizích armádách, které napadly jejich zem. Určitě plakaly, určitě se bály o své děti, určitě stejně jako desetitisíce dalších žen jejich generace šly nakupovat mouku a cukr, protože čekaly další válku.

Žily na venkově, staraly se o rodiny, nebyly nijak veřejně angažované.

Ale dějiny 20. století nenechaly na pokoji nikoho, ani je.

Rád bych dnes vedle těch, kteří se aktivně snažili vzdorovat okupantské moci a místním kolaborantům, připomněl i ty tiché a nenápadné, kteří s dějinami vedli vlastní boje.

Trauma z invaze v roce 1968 a z následné normalizace si v sobě nese dodnes několik generací.

Myslím dnes i na staré lidi na Ukrajině s rodinnou pamětí zatíženou Holodomorem, stalinismem, nacistickou okupací, životem v sovětské diktatuře a nakonec současnou válkou.

Kolik je tam asi žen jako moje babičky, kterým dějiny nedopřávají klidný a spokojený život, které i teď pláčou, bojí se o děti, stojí ve frontách a už si navykly na letecké poplachy..

Jedno ze slavných hesel roku 1968 „Jsme s vámi, buďte s námi“ je i dnes navýsost aktuální.

A velký dík patří Jiřímu Sozanskému za to, že připomněl ty, jejichž životy okupace přerвала," řekl ministr kultury Martin Baxa.

Brigádní generál Aleš Knížek doufá, že plastika Invaze 1968 bude umístěna ve veřejném prostoru. Nabízí se prostranství mezi budovami Národního muzea nad Václavským náměstím

Ředitel Vojenského historického ústavu Praha, brigádní generál Aleš Knížek vyzdvihl skutečnost, že pomník věnovaný obětem okupace dosud v naší zemi scházel. „Změnilo se to až nyní. Tedy padesát pět let od chvíle, kdy byla prolita krev prvních nevinných civilistů. Jsem rád, že odhalíme plastiku se jmény sto třiceti sedmi mužů, žen i dětí, kteří v důsledku invaze zahynuli v roce 1968. Jako hudební doprovod zazní ve světové premiéře skladba, kterou Michal Pavlíček složil právě pro tuto příležitost," dodal brigádní generál Aleš Knížek.

Připomněl, že s díly sochaře a malíře Jiřího Sozanského Vojenský historický ústav Praha

spolupracuje již téměř 30 let. Obrazy, fotografie a sochy Jiřího Sozanského, které vytvořil na základě svého pobytu v obléhaném Sarajevu, kam se několikrát dobrovolně vydal, jsme v roce 1994 představili na výstavě Z druhého břehu. Výstavu tehdy zahajoval prezident Václav Havel. Pan prezident se do Armádního Žižkova s Jiřím Sozanským obrazně vrátil v prosinci 2012 v rámci cyklu portrétů, které zachycovaly Václava Havla na sklonku života a které byly doplněny jeho texty.

Sozanského práce byly rovněž součástí výstavy Doteky státnosti, kterou jsme připravili v Jízdárně Pražského hradu, a tvoří také hlavní výtvarnou výzdobu stálé expozice nově zrekonstruovaného Armádního muzea Žižkov. Jeho díla, která reflektují tíživé okamžiky našich novodobých dějin a jsou poctou lidem, kteří si i v mezních, bezvýchodných situacích dokážou zachovat tvář a postavit se zlu, jsou zastoupeny nejen ve světoznámých galeriích ale také ve sbírce Vojenského historického ústavu.

„Věřím také, že plastika, kterou Jiří Sozanský věnoval obětem invaze a kterou zakrátko uvidíte, najde po skončení výstavy INVAZE 1968 své důstojné místo ve veřejném prostoru. O jednom takovém víme a kdo chce, může se podívat na jeho model, který je zde vystaven,“ dodal při vernisáži brigádní generál Aleš Knížek.

Účast na vernisáži byla opravdu reprezentativní kromě již jmenovaných se jí účastnili tito hosté: předseda výboru pro bezpečnost PSP ČR Pavel Žáček, poslanec PSP ČR Ondřej Kolář, ministr kultury Martin Baxa, ministr zahraničních věcí Jan Lipavský, ředitelka Odboru bezpečnostních politik Úřadu vlády Magdalena Pokludová, náměstek ministra obrany František Šulc, Jeho Excelence britský velvyslanec Matt Field, Velvyslanec ČR v Mongolsku Jan Vytopil, generální ředitel Národního muzea PhDr. Michal Lukeš, Ph.D, zástupce náčelníka Generálního štábu genpor, Miroslav Hlaváč, velitel 4. brig. gen. Jan Štěpánek, náměstek pro IZS a operační řízení brig. gen. Ing. Petr Ošlejšek, Ph.D., ředitel HZS hl. m. Prahy brig. gen. Ing. Luděk Prudil, arcibiskup Jan Graubner, ředitel Ústřední vojenské nemocnice - Vojenské fakultní nemocnice Praha prof. MUDr. M. Zavoral, Ph.D., ředitel VTÚ, s.p. Jiří Kašpárek, ředitel NÚKIB Lukáš Kintr a řada dalších hostů.

Výstavu INVAZE 1968 můžete v atriu Armádního muzea Žižkov navštívit do konce roku

<https://www.vhu.cz/vystava-jiriho-sozanskeho-invaze-1968-pripominajici-udalosti-pred-55-lety-byla-za-hajena>